

Še veliko drugega znamenitnega je Komenski napisal. Sloveči jezikoznanec Adelung je 92 spisov tega preučena moža naštel. Imamo jih pa le 54. Zasluge našega Komenskega v šolskih zadevah so neizrečeno velike. Slava njegovega imena se je razlegala svoje dni in se razlega še dan današnji po vsem omikanem svetu. Njegovo ime je vendar sosebnost Nelslovanom, po latinskem končaju „Comenius“ bolj znano, in da je bil po rodu Slovan, še celò veliko njegovih spoštovavcov ne vé. Bil je. Narod slovanski smé po tem takem zavoljo tega tako učenega sina posebnost ponosen biti.

Obširnejše je popisal njegovo življenje Palacki v časopisu českega muzeja l. 1829. Ti življenjopis je bil tudi v najnovejšem česko berilo (čitaci knihu) za vikše latinske šole (nadgimnazij) vzeti.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Pri vasi Premyslenj na Českem na desnem bregu Moldave, kjer so že več starin iz časov paganskih (ajdovskih) Slovanov našli, so zadeli po naznanilu „Praž. Nov.“ unidan na pagansko pokopališe; na več krajih so ležale po tri trupla eno čez drugo; tudi več posod so našli pri ti priliki; nar veči so izročili českemu muzeju.

* Ministerstvo vunanjih zadev je dovolilo marljivemu društvu povestnice jugoslavenske, da smé važne pisma, ki dotičejo zgodovino slavensko, iz c. k. deržavnega arhiva prepisovati.

* Konec preteklega mesca je žalibog! nehal izhajati slavnoznani česko-slovenski list: „Slovenske pohlady“, kterega neutrudljivi vrednik je bil M. J. Hurban. Le to nas tolaži, da gosp. Hurban, ki je že enkrat umerli časnik k novemu življenju obudil, ga bo skoraj spet.

* Doslej je že 91.500 fl. za národno česko gledišče podpisanih.

* V zakladu šolskih knjig je ravno na svitlo prišel 1. zvezek česke knjige pod naslovom: „Dejepis lidstva k užitku mladeži viših a gimnazialnih třid“. Ta zvezek obseže starodavno dogodivščino. Ministerstvo uka je to knjigo priporočilo za višji gimnazij. Potem je prišla na svitlo tudi bibliška dogodivščina, ktero je ministerstvo dotičnim ordinariatom poslalo, da bi se v vse ljudske šole vpeljala. Tudi je ministerstvo uka ukazalo, da naj se natisne zemljopis, pisan za tretji razred realke od učitelja Zapa.

* „Zora“ bo prišla — kakor „Bčela“ piše — letos v Zagrebu na svitlo in bo prinesla več s cirilico tiskanih sestavkov.

* Po naznanilu „Bčele“ je poslal ruski pisatelj Palauzov iz Petrograda troje svojih del naši nadepolni slovenski pisateljki gospodični Josepini Turnogradski v znak posebnega spoštovanja.

* Perva česka igra „Paličova dcera“ (hči), ki jo je v gledišu na Dunaji novo osnovana družba igrala, je močno dopadla. Gospodični Lipšer in gospoda Kounsky in Pokorni so se sosebnost dobre igravce skazali. Gledišče je bilo polno.

* V Pragi je na svitlo prišla v českem jeziku Tomekova „povestnica austrijskiga cesarstva“; c. k. ministerstvo jo je priporočilo za 6. realni razred in za gimnazij. Tudi v ilirski jezik se je jela predstavljati.

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verné.

22. pismo.

Dragi prijatelj!

V Napoli 12. julia 1847.

10. dan julia sim jo ob enajstih pred poldne po novi Apjevi cesti (Via Appia) iz Rima odrinul. Apjeva cesta je bila v starih časih kraljica vsih cest (Regina viarum). Več ko 300 let pred Kristusom jo je Api Klaudi od Rima do Kapue naredil. Pozneje jo je cesar Trajan od Kapue do Brunduzia zdaljšal.

Malo več ko pol ure od Rima je neka zdravilna voda, ki ji „Acqua Santa“ (sveta voda) pravijo. Nekteri jo poleti le pijejo, drugi se pa tudi koplejo v nji. Poleg ceste je polno razvalin starih grobov in tempeljn, med kterimi se vidi tudi tempeljček boginje, ki so jo Rimljani žensko srečo „Fortuna muliebris“ imenovali. Pravijo, de ondi ste bile mati in žena Koriolana preprosile, de ni mesta dalje stiskal in nadlegoval.

Eno uro od Rima je viditi nekoliko od ceste na desni veliko razvalin vkup, ki jim „stari Rim“ pravijo, in zastran kterih se prav ne vé, kaj so bile.

Še malo več ko toliko naprej se pride po napetim klancu v Alban. Od tega mesta sim že nekaj povedal. Nekoliko korakov takraj Albana je 24 čevljev visok, štirivoglat grob s peterimi odrasliki. Albančeni pravijo — mende zavolj teh odraslikov — de je grob slavnih Horaciev in Kuriaciev, kar pa gotovo ni, ker Tit Livi piše, de so bili posebej pokopani, vsak na tistem mestu, kjer je umerl. Učeni si zatoraj glave belijo dokazati — nekteri de je Pompejev grob, drugi pa, de je Hetrurški kralj Porsena sina Arunta, ki so mu ga bili Aričiani ubili, tū pokopal.

Potem se gré nazdol v globok jarek, in iz jarka po zlo napetim klancu v Aričio. Zavolj tega težavniga klanca delajo zdaj čez jarek silno velik most, ki ga bodo v dvéh ali treh letih dozidali. Most bo Aričio Albanu potem tako približal, de se bo v hipu sém pa tje, in de Aričia bo le Albanovo predmestje.

Aričia, zdaj malo več ko srednja vas, je silno staro mesto na visoki skali, od kodar se dalječ krog vidi, posebno pa proti jugu čez krasno ravnino na Tirenko morje.

V letu 713 po sozidanji Rima je tudi Horaciotd potoval, ko je namreč Mecenu naproti šel. Mecena je s Kokcejem („missi magnis de rebus uterque legati“) v Brunduziu med Oktavianam in MarkAntoniam mir delal; in ko je imel nazaj priti, mu je Horaci naproti šel. V Aričii je prenočil, ker pravi:

»Egressum magna me excepit Aricia Roma

Hospicio modico; rhetor comes Heliodorus,

Græcorum longe doctissimus. Inde Forum Appii

Differtum nautis, cauponibus atque malignis«.

Ko bi g. profesor Repič v Ljubljani to bral, kaj ne de bi ga veselilo, de nisim Horacia še popolnoma pozabil, in de še kaj latinščine znam?

Iz Aričie pelje cesta čez zale, z lepim drevjem obrašene gričke v Čintiano (Genzano), prav prijazno mestice z ravnimi prostornimi ulicami.

Nekoliko čez pol ure od Čintiane na desni od ceste proti morji je Čivita Lavinia, nekdanje Lanuvium. Malo dalje je nekdanje Lavinium, mesto, ki ga je bil Enéa ženi Lavinii, Latinovi kraljičini, v častsozidal; — in še nekoliko dalje vstran so mi kazali ob morji nekdanje Laurentum, kamor je bil Enéa iz Afrike pribrodil. Dan današnji se mu Pratika pravi.

Šest milj, ali malo več ko eno uro, od Čintiane so Veletri na prijaznim hribu. Ob starih časih so to mesto Velitræ imenovali, in bilo je poglavno mesto Volskanov. Griči okrog mesta so polni dobro obde-